

Asia: VN/13219/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankintatuesta ja muuntotuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on antanut Liikenne- ja viestintävirastolle tilaisuuden antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta. Laissa säädettäisiin uudet edellytykset sähkökäyttöisten henkilöautojen, sähkö- ja kaasukäyttöisten pakettiautojen sekä sähkö- ja kaasukäyttöisten kuorma-autojen hankintatuella ja bensiinikäyttöisen henkilöauton kaasu- tai etanolikäyttöiseksi muuntamisen tuelle. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi sähkökäyttöisten henkilöautojen hankintatuesta ja kaasukäyttöisen kuorma-auton hankintatuesta sekä henkilöautojen kaasu- tai etanolikäyttöisiksi muuntamisen tuesta annettu laki.

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa ja toivoo seuraavat asiat huomioitavan esityksen jatkovalmistelussa.

Tavoitteista

Kotimaan liikenne tuottaa noin 20 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Liikenne- ja viestintävirasto näkee liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen tähtäävät keinot tärkeinä, joilla osaltaan edistetään ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Liikenne- ja viestintävirasto näkee määräaikaiset hankintatuet yhtenä hyvänä keinona edistää liikenteen siirtymää vaihtoehtoisiin käyttövoimiin tilanteessa, jossa liikenne on keskellä merkittävää energiamurrosta.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Valtioapuviranomaiseksi esitetään Liikenne- ja viestintävirasto Traficomia. Valtionavustuslain 4 §:n mukaisena valtioapuviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto. Viraston tehtäviin kuuluisi tukien myöntäminen ja maksaminen sekä muut tukien myöntämiseen ja valvontaan liittyvät tehtävät, kuten neuvonta.

Uusina tukimuotoina esitetään tukea sähkökäyttöisille kuorma-autoille ja pakettiautoille sekä tuen hakemusmenettelyä ehdotetaan muutettavaksi.

Hankinta- ja/tai muuntotuki on harkinnanvarainen valtionavustus. Yksityishenkilön osalta valtioapuviranomaisen tulee harkita tuen myöntämistä tässä esityksessä ehdotetun lain muodollisten perusteiden perusteella sekä valtionavustuslain 7 §:ssä esitettyjen yleisten edellytysten perusteella.

Jos hakija on elinkeinotoimintaa harjoittava taho, on myöntämisen perusteet arvioitava myös yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ((EU) N:o 651/2014) I ja II luvuissa säädettyjen yleisten edellytysten ja asetuksen 36 artiklan mukaisten erityisten edellytysten perusteella. Myös tukikelpoisten kustannusten enimmäismäärän tutkiminen aiheuttaa ylimääräistä hallintotyötä.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa esitettyjen resurssitarpeiden olevan välttämättömiä tuen hakemismenettelyyn liittyvän neuvonnan, myöntämisen, muutoksenhaun, valvonnan ja takaisinperinnän osalta.

Säädöskohtaiset huomiot

Hakemusmenettelystä (13 §)

Hakemusmenettelystä säädetään esityksen 13 §:ssä. Hakemusmenettely on kolmivaiheinen.

Ensimmäisen vaiheen mukaan asiakkaan on ennen ajoneuvon hankintaa haettava viranomaiselta ehdollinen päätös (myöh. ennakkopäätös) toimittamalla suunnitelma ajoneuvon hankinnasta. Ennakkopäätös on voimassa 2 kuukautta.

Toisessa vaiheessa asiakkaan on toimitettava viranomaiselle vahvistus ajoneuvon hankinnasta. Käytännössä tämä tarkoittaa tilaus- tai kauppasopimuksen esittämistä. Tällöin viranomainen antaa asiasta myönteisen tukipäätöksen. Jos tuki myönnetään tai vastaavasti jos asiakas ei ilmoita hankinnasta 2 kuukauden kuluessa, niin ennakkopäätös perutaan erillisellä päätöksellä.

Kolmannessa vaiheessa hankintatuki maksetaan, jos hakemuksella ilmoitettu ajoneuvo rekisteröidään hakijan omistukseen tai hallintaan.

Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan ehdotettu hakemusmenettely on turhan moniportainen ja asiakkaan sekä viraston näkökulmasta hallinnollisesti raskas. Täyssähköajoneuvon hankintatuen myöntämisen edellytykset ovat hyvin yksinkertaiset ja selkeät.

Liikenne- ja viestintävirasto ehdottaa, että tukea haettaisiin virastolta ajoneuvon hankinnan jälkeen ja tuki myönnettäisiin, kun hankittu ajoneuvo olisi ensirekisteröity. Menettely olisi hyvin selkeä niin asiakkaan kuin viranomaisen näkökulmasta.

Ennakkopäätöksen sisältävässä hakumenettelyssä on riskejä erityisesti määrärahan seurannan ja siitä tiedottamisen osalta. Voi olla, että ennakkopäätöksiä haettaisiin enemmän kuin todellisia ajoneuvoja hankittaisiin ja tämä voisi aiheuttaa suuria riskejä kampanjan toteuttamiselle. Tällä vuorostaan voi olla suurta vaikutusta tuen tehokkuuteen ja erityisesti asiakaskokemukseen. Pahimmillaan budjetti on ennakkovarausten takia täynnä hetkittäin ainakin vuoden vaihtuessa, kun budjettia vapautuu haettavaksi. Hankintatukeen varattua määrärahaa on mahdollista seurata tilaus- tai kauppasopimusten perusteella, jotka antaisivat myös realistisemmän kuvan budjettitilanteesta.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 luvun 6 artiklan mukaan yrityksille suunnatulla tuella on oltava kannustava vaikutus, eikä tukea saa myöntää tuettavan toiminnan tai hankkeen toteutukseen liittyvien toimien jälkeen. Jos katsotaan, että kyseinen säädös estää ehdottamamme menettelyn toteuttamisen pakettiautoja ja kuorma-autoja koskevien tukien osalta, Liikenne- ja viestintävirasto esittää, että ennakkopäätösmenttely kohdennetaan vain niihin tukimuotoihin, joiden oletetaan myönnettävän pääasiassa yrityksille. Tällöin menettely olisi yhdenmukainen tietynlaisia ajoneuvoja hankkivien hakijoiden osalta.

Vaikka ennakkopäätösmenttelyä koskeva menettely rajoitettaisiin pelkästään kuorma-autoja ja pakettiautoja koskevaksi, tehokkaamman hallintomenettelyn rakentamiseksi Liikenne- ja viestintävirasto ei näkisi tarpeelliseksi antaa erillistä päätöstä ennakkopäätöksen raukeamisesta tai sen vahvistamisesta, jos ajoneuvon hankinnasta toimitettaisiin tai ei toimitettaisi tietoa määräaikaan mennessä. Ennakkopäätös voitaisiin antaa ehdollisena ja päätös raukeasi sekä asiakkaalle varattu määräraha vapautuisi ilman erillistä päätöstä, jos hankinnasta ei ilmoitettaisi määräaikaan mennessä. Vastaavasti jos täydennys toimitetaan määräaikaan mennessä, päätös jäisi voimaan. Tällöin ehdollista ennakkopäätöstä voisi vaatia oikaistavaksi vasta kun vähintään 2 kk on kulunut päätöksen antamisesta. Liikenne- ja viestintävirasto ehdottaa myös hakumenettelyssä annettavien päätösten terminologian selventämistä, ettei asiassa jää tulkinnanvaraa milloin myöntävä tai hylkäävä oikaisuvaatimuskelpoinen päätös annetaan.

Liikenne- ja viestintävirasto pyytää esityksen jatkovalmistelussa tarkasteltavan erityisesti 13 §:ssä esitettyä hakumenettelyä. Lain tarkoituksen toteutumisen näkökulmasta hakumenettelyn tulisi olla yksinkertainen, nopea ja hallinnollisesti kevyt, jotta se kannustaa hankkimaan esityksessä esitettyjä ajoneuvoja.

Pylväs Kimmo
Liikenne- ja viestintävirasto